

Kurkistus kunnallisen vaikuttamisen väyliin

Suomen Kylien aamukahvit: Kylän ääni kuuluviin!

Taru Ollikainen, avustava juristi

Suomen Kuntaliitto

Aloiteoikeus (KL 23 §)

- Kuntalaisaloite = lakisääteinen vaikuttamiskeino
 - Väline nostaa esiin paikallisia tarpeita ja saada ne virallisesti päätöksentekoon
- Oikeus tehdä aloite kunnan toimintaan liittyvissä asioissa
 - Asukas, yhteisö ja säätiö, kiinteistön omistaja ja hallitsija
 - Ei rajoitu vain äänioikeutettuihin
- Velvoittaa kuntaa
 - Aloite käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä ja tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettut toimenpiteet
- Asian kuuluttava kunnan toimivaltaan
- Kuntalaisaloite.fi-palvelu
- Kansanäänestysaloite (KL 25 §)
 - 4 % 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista

Kuntalain muutokset

- Kuntalain 26-28 §:in ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan **vaikuttamistoimielimien aloiteoikeuteen** sovelletaan mitä kuntalain 23 §:ssä säädetään aloiteoikeudesta
 - Nuoriso-, vanhus- ja vammaisneuvostot
 - Nykytilaa selkiyttävä muutos, koska vaikuttamistoimielimet voivat jo nykyisin tehdä kuntalain 23 §:ssä tarkoitettuja aloitteita
- Kunnissa mahdollistettu hallintosäännön määräysillä vaikuttamistoimielimille mahdollisuus tehdä aloitteita suoraan valtuustolle.
 - Lakimuutosten estämättä myös jatkossa, kuntien harkinnan mukaan
- Kunnanhallitus voisi ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asettaa vanhusneuvoston sijasta muun vastaavan ikääntyneiden henkilöiden vaikuttajaryhmän

Kunnalliset kannanotot

- Kannanotto = epävirallinen vaikuttamiskeino
 - Tavoitteena tuoda esiin kylän, yhdistyksen tai asukasryhmän näkemys
 - Perusteltu näkemys (vs. mielipide)
 - Kaavoitus, palvelut, liikennejärjestelyt, kunnan strategiset linjaukset...
- Ei säädetty laissa → vapaa muoto
- Voidaan osoittaa lautakunnalle, kunnanhallitukselle, valtuustolle
 - Kohdistaminen oikealle toimielimelle
 - Ajoitus → mahdollisuus vaikuttaa valmisteluun
- Hyvä kannanotto
 - Mitä asiaa kommentoidaan, mikä on kannan ydin ja miksi asia on tärkeä
 - **Perustelut!** Tilastoja, kokemuksia, paikallista tietoa tai vaikutusarvioita
- Osa laajempaa vaikuttamiskokonaisuutta
 - Aloite, kannanotto ja keskustelutilaisuus vaikuttamisen polkuna.

Kansalliseen lakivalmisteluun liittyvät lausunnot

- Alihyödynnetty vaikuttamisen väylä
- Ministeriöillä velvollisuus kuulla sidosryhmiä lainvalmistelussa
- **Mikä tahansa yhteisö voi antaa lausunnon**
 - Ei vain valtakunnalliset järjestöt tai viralliset asiantuntijat
 - Paikallinen tieto ja kokemus
- Lausuntopalvelu.fi (OM)
 - Lausuntopyynnöt keskitetysti
- Vaikuttamisen paikka: luonnosvaihe ja lausuntokierros
- Hyvä lausunto on selkeä ja jäsennelty
 - Viittaukset suoraan pykäliin tai kohtiin
 - Vaikutukset kylille ja paikallisyhteisöille
 - Konkreettiset muutosehdotukset
- Selkeät perustelut

Kuntalaisen tiedonsaantioikeudet

- **Demokraattisen järjestelmän perusta**
 - Avoin tieto lisää luottamusta
- Perustuslain 12.2 §: viranomaisen asiakirjat julkisia
 - Ellei julkisuutta ole rajoitettu lailla
- Julkisuuslaki: oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta
 - Miten ja milloin tietoja annetaan
- Kunnan asiakirjat julkisia, ellei laissa toisin säädetä
 - Oikeus saada tietoa kunnan päätöksenteosta, valmistelusta ja asiakirjoista.
 - Valtuuston ja lautakuntien esityslistat ja pöytäkirjat, päätökset ja niiden perustelut
 - Valmisteluasiakirjat tulevat julkisiksi, kun ne ovat valmiita esittelyyn
- Osa asiakirjoista on salassa pidettäviä (julkisuuslain 24 §)
 - Esim. yksityisyyden suoja tai turvallisuus
- Kielteinen päätös perusteltava (julkisuuslain 14 §)

Lopuksi: vinkit edunvalvontaan

- Älä aliarvioi henkilökohtaisten suhteiden arvoa edunvalvonnassa
- Arvioi keneen kannattaa vaikuttaa säädösvalmistelun aikana (ministerin esikunta, virkamiesjohto, valmistelija, oman alueen poliitikot, järjestöt)
- Suosi epävirallisia yhteydenottoja (puhelut sähköpostit, vierailut), joissa voi vapaammin puhua käsiteltävistä hankkeista
- Luo kumppanuutta
- Pelkkä vastustaminen tai kritisointi ärsyttää – suosi ratkaisukeskeistä vaikuttamista
- Ajoita yhteydenotot säädösvalmisteluhankkeen aikataulun mukaan tarkoituksenmukaisesti
- Eduskuntakäsittelyn aikana kannattaa myös pysyä aktiivisena.

Kiitos!

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi